

Till Ålands lagting

Ändring av studiestödslagen

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår ändringar av studiestödslagen vad gäller bestämmelserna om vem som har rätt till studiestöd, definitionen av stadigvarande bosatt på Åland samt begränsningen av möjligheten att bevilja studiestöd för längre tid än ett år i sänder.

INNEHÅLL	
Huvudsakligt innehåll	1
Allmän motivering	3
1. Bakgrund	3
2. Landskapsregeringens förslag	3
2.1. Rätt till studiestöd	3
2.2. Definitionen av stadigvarande bosatt på Åland	4
2.3. Möjlighet att bevilja studiestöd för högst ett läsår i sänder	4
3. Lagförslagets konsekvenser	4
3.1. Konsekvenser för de studerande	4
3.2. Administrativa konsekvenser	5
3.3. Ekonomiska konsekvenser	5
3.4. Övriga konsekvenser	5
4. Lagstiftningsbehörigheten	5
5. Ärendets beredning	5
Detaljmotivering	6
Ändring av landskapslagen om studiestöd	6
Lagtext	7
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om studiestöd	7

Allmän motivering

1. Bakgrund

Bestämmelser om rätt till studiestöd finns i landskapslagen (2006:71) om studiestöd. I lagen regleras på vilka grunder Ålands arbetsmarknads- och studietjänstmyndighet (AMS) beviljar stöd för studerande efter avslutad läroplikt. En större ändring av lagen trädde i kraft den 1 augusti 2023.

De allmänna villkoren för rätt till studiestöd är enligt 3 § att den studerande har antagits till en högskola eller annan läroanstalt eller deltar i grundskoleutbildning för andra än läropliktiga, att studierna bedrivs som huvudsyssla, att den studerande studerar i tillräcklig omfattning samt att den studerande behöver ekonomiskt stöd.

Enligt 5 § beviljas studiestöd för den tid den studerande bedriver studier, men för högst 55 månader för högskolestudier och för högst 36 månader för andra studier. Tiden kan i vissa fall förlängas, till exempel för den som avlägger en dubbelexamen.

Studiestödet beviljas enligt 6 § i form av studiepenning eller vuxenstudiepenning, bostadsstöd, försörjartillägg, tillägg för studerande som är 17 år samt landskapsborgen för studielån.

Studiepenningens belopp fastställs enligt 8 § med beaktande av den studerandes ålder, boendeform, studieform och studietakt.

En heltidsstuderande har enligt 20 § rätt till studiestöd om den studerandes skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomst är högst 1 410 euro i genomsnitt per stödmånad. En deltidstuderande har rätt till studiestöd om den studerandes skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomst är högst 2 040 euro i genomsnitt per stödmånad. Vid beräkningen av förvärvsinkomsterna beaktas endast den inkomst den studerande har under de kalenderdagar som studiestöd beviljas. Vid beräkningen av kapitalinkomsterna beaktas den inkomst den studerande har under hela året.

2. Landskapsregeringens överväganden och förslag

Landskapsregeringen konstaterar att de ändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2023 kommer att utvärderas då de varit i kraft i minst ett läsår, varefter beslut om eventuella förändringar kommer att göras. Landskapsregeringen konstaterar dock att det redan nu finns ett behov av att justera tre av de ändrade bestämmelserna.

Landskapsregeringen föreslår att 1 § 1 mom. med bestämmelser om vem som har rätt till studiestöd, 2 § 1 mom. med bestämmelser om definitionen av vem som är stadigvarande bosatt på Åland justeras samt att bestämmelsen i 23 § 3 mom. som begränsar möjligheten att bevilja studiestöd för längre tid än ett år i sänder stryks.

2.1. Rätt till studiestöd

Enligt bestämmelserna i 1 § 1 mom. har den som är stadigvarande bosatt på Åland och har rätt att uppehålla sig i Finland mer än tillfälligt rätt till studiestöd i enlighet med bestämmelserna i lagen.

I enlighet med den praxis som AMS har haft föreslår landskapsregeringen att bestämmelsen i 1 § 1 mom. kompletteras. Kompletteringen innebär att rätten till studiestöd kvarstår i två år från det att personen beviljats eller haft rätt till studiestöd för den som flyttat från Åland, om personen varit stadigvarande bosatt på Åland i minst två av de fem år som föregår den första månaden för vilken studiestöd söks.

2.2. Definitionen av stadigvarande bosatt på Åland

Enligt den ursprungliga definitionen av stadigvarande bosättningsort skulle den som haft sin hemort på Åland under minst 185 dagar per år anses vara stadigvarande bosatt på Åland. Vid den lagändring som trädde i kraft den 1 augusti 2023 ändrades bestämmelsen så att den som i minst sex månader i följd före den första studiestöds månaden haft sin hemort på Åland i annat syfte än studier skulle anses som stadigvarande bosatt på Åland.

Ursprunglig lydelse:

Med **stadigvarande bosättningsort** avses den ort där en studiestödssökande under minst 185 dagar varje år bor till följd av personlig och yrkesmässig anknytning. Den som har personlig och yrkesmässig anknytning till två eller flera orter anses ha stadigvarande bosättningsort på den ort dit denne regelbundet återvänder och anses ha störst personlig anknytning till. Den stadigvarande bosättningsorten ändras inte för den som bor på annan ort huvudsakligen på grund av studier.

Lydelse efter ändringen 2023/58:

Med **den som är stadigvarande bosatt på Åland** avses en person som har haft sin hemkommun på Åland i annat syfte än studier, i minst sex månader i en följd före den första månaden för vilken studiestöd beviljas. Den stadigvarande bosättningen ändras inte för den som bor på annan ort huvudsakligen på grund av studier och som beviljats studiestöd enligt denna lag.

Landskapsregeringen konstaterar nu att den ändrade definitionen av rätten till åländskt studiestöd i praktiken omfattar alla som någon gång bott minst sex månader i följd på Åland och då kan anses omfatta en alltför stor krets av studerande.

Landskapsregeringen konstaterar att avsikten inte var att utvidga området för vem som har rätt till studiestöd på det frikostiga sätt som den ändrade bestämmelsen medför. Landskapsregeringen föreslår därför att bestämmelsen justeras så att personen ska ha haft sin hemort på Åland under minst sex månader *under det år som föregår den första studiestöds månaden*.

2.3. Möjlighet att bevilja studiestöd för högst ett läsår i sänder

I 23 § 3 mom. finns i dag en bestämmelse om att studiestöd kan beviljas för högst ett läsår i sänder. AMS har uttryckt önskemål om att kunna bevilja studiestöd för en hel utbildning vid samma tillfälle. Landskapsregeringen konstaterar att detta skulle öka smidigheten i systemet till fördel för både de studerande och AMS.

Bestämmelsen i 5 § om tidsbegränsningar för studiestödet begränsar den mängd månader som den studerande totalt kan få studiestöd för. Enligt bestämmelsen i 23 § 1 och 2 mom. ska den studerande lämna alla uppgifter som AMS begär in och meddela sådana förändringar som påverkar studiestödet. Det innebär till exempel att AMS under utbildningen begär in uppgifter om studieprestationer och att den studerande ska lämna in uppgifter om sina inkomster om de överstiger den nivå som påverkar studiestödet. Landskapsregeringen konstaterar att detta sammantaget innebär att det inte finns något som talar för en begränsning i lagen av för hur lång tid studiestöd kan beviljas med samma beslut.

3. Lagförslagets konsekvenser

3.1. Konsekvenser för de studerande

Ändringen av 1 § innebär att de som flyttat från Åland har en fortsatt rätt till studiestöd under två år. Det är positivt tex. för en studerande som arbetar ett år efter examen för att sedan börja studera på nytt.

Ändringen av bestämmelserna i 2 § 1 mom. om definitionen av vem som är stadigvarande bosatt på Åland föreslås justerad så att den grupp som anses vara stadigvarande bosatt på Åland begränsas. Jämfört med den lydelse 2 § 1 mom. hade före den 1 augusti 2023 är gruppen dock fortfarande större.

Ändringen av 23 § så att 3 mom. upphävs och att det inte finns någon begränsning av för lång period i taget studiestöd kan beviljas innebär en ökad smidighet för de studerande.

3.2. Administrativa konsekvenser

Ändringen av bestämmelserna i 2 § 1 mom. medför i viss mån ett merarbete men också att antalet personer som har rätt till studiestöd minskas.

Då 23 § 3 mom. upphävs kan AMS på en ansökan bevilja studiestöd för en hel utbildning. Det medför en jämnare arbetsbelastning under året då antalet ansökningar att handlägga under högsäsongen juli-september blir färre och handläggning som berör tidigare beviljade studiestöd kan planeras in annan tid på året.

3.3. Ekonomiska konsekvenser

Ändringen av bestämmelserna i 2 § 1 mom. om definitionen av vem som är stadigvarande bosatt på Åland medför att antalet personer som har rätt till studiestöd minskas. Även villkoret att personen ska ha varit stadigvarande bosatt på Åland i minst två av de fem år som föregår den första månaden för vilken studiestöd för att rätten till studiestöd ska kvarstå i två år för den som flyttat från Åland, medför en minskning av antalet personer som har rätt till studiestöd. I båda fallen är det svårt att bedöma hur många personer som berörs av ändringarna men landskapsregeringen bedömer att kostnaderna för studiestödet kommer att minska genom de förslagna till ändringarna.

3.4. Övriga konsekvenser

Förslaget har inga kända konsekvenser för miljön, barn eller jämställdheten.

4. Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet har med stöd av 18 § 1, 13, 14 och 23 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvård, undervisning och främjande av sysselsättningen.

Riket har enligt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag. Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv.

Studiestödslagens syfte är att förverkliga 16 § 2 mom. i grundlagen genom bestämmelser om studiestöd och studiesociala förmåner, vilka områden hör till landskapets behörighet.

5. Ärendets beredning

Ärendet har beretts som tjänstemannaberedning vid lagberedningen i samråd med AMS.

Ärendet har skickats på remiss till...

Detaljmotivering

Ändring av landskapslagen om studiestöd

1 § *Rätt till studiestöd*. Paragrafens namn föreslås ändrat för att bättre svara mot innehållet.

Ändringen innebär att rätten till studiestöd kvarstår i två år efter att personen beviljats eller haft rätt till studiestöd. För att rätten ska kvarstå ska personen ha bott på Åland under två av de senaste fem åren innan den första månad som personen beviljas studiestöd för.

Landskapsregeringen föreslår även att den som beviljats studiestöd under ett läsår alltid har rätt till studiestöd under det följande läsåret, oavsett av hur länge personen varit bosatt på Åland och oavsett om personen gör ett uppehåll i studierna.

Exempel på hur bosättningen påverkar rätten till studiestöd:

Exempel 1

Person A (som varit bosatt på Åland hela sitt liv) flyttar till Sverige för att studera och beviljas studiestöd från AMS. A blir klar med studierna, studiestödet avslutas och A bor kvar i Sverige. För att ha rätt till åländskt studiestöd för ytterligare studier längre fram i tiden måste A börja studera inom två år från det att A senast lyfte det åländska studiestödet. Om det gått mer än två år ska A söka studiestöd från CSN.

Exempel 2

Person B (som varit bosatt på Åland ett år) flyttar till Sverige för att studera och beviljas studiestöd från AMS. B blir klar med studierna, studiestödet avslutas och B bor kvar i Sverige. B har rätt till åländskt studiestöd följande läsår, men inte för ytterligare studier längre fram i tiden utan ska då söka studiestöd från CSN.

Exempel 3

Person C (som varit bosatt på Åland de två senaste åren) flyttar till Sverige för att jobba. Efter tre år i Sverige börjar C studera. C har då inte längre rätt till studiestöd från AMS, eftersom det gått mer än två år sedan flytten, utan ska söka från CSN.

Exempel 4

Person D (som varit bosatt på Åland hela sitt liv) flyttar till Sverige för att jobba. Efter ett år i Sverige börjar D studera. D har då rätt till studiestöd från AMS eftersom det gått kortare tid än två år sedan flytten.

Exempel 5

Person E (som varit bosatt på Åland det senaste året) flyttar till Sverige för att jobba. Efter ett år i Sverige börjar E studera. E har då inte rätt till studiestöd från AMS, eftersom E inte varit bosatt på Åland tillräckligt länge innan flytten till Sverige, utan ska söka från CSN.

Exempel 6

Person F (som varit bosatt på Åland i ett år) flyttar till fastlandet för att studera och beviljas studiestöd från AMS. F slutar studera i december 2023 (läsår 2023-2024) och börjar jobba. Om F senast i juli följande läsår (2024-2025) börjar studera igen har F rätt till studiestöd från AMS.

2 § *Definitioner*. Landskapsregeringen föreslår en begränsning av den mängd personer som enligt nuvarande formulering av 2 § 1 mom. anses som stadigvarande bosatt på Åland. Begränsningen föreslås vara att personen ska ha bott på Åland i minst sex månader under de tolv senaste månaderna innan den första månad som personen beviljas studiestöd för.

23 § *Ansökan om och beviljande av studiestöd*. Landskapsregeringen föreslår att den begränsning som idag finns av för hur länge studiestöd kan beviljas med samma beslut ska slopas. Det finns inget behov av att begränsa tiden och ett slopande av begränsningen innebär att en studerande kan beviljas studiestöd för hela sin utbildning med samma beslut.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lag antas.

1.

L A N D S K A P S L A G **om ändring av landskapslagen om studiestöd**

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 23 § 3 mom. landskapslagen (2006:71) om studiestöd och
ändras 1 § 1 mom. och 2 § 1 mom., sådana lagrummen lyder i landskaps-
lagen 2023/58, som följer:

1 §

Rätt till studiestöd

Den som är stadigvarande bosatt på Åland och har rätt att uppehålla sig i Finland annat än tillfälligt har rätt till studiestöd i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Rätten till studiestöd kvarstår i två år efter att en person beviljats eller haft rätt till studiestöd trots att personen inte är stadigvarande bosatt på Åland, om personen har varit stadigvarande bosatt på Åland i minst två år av de fem år som föregår första månaden för vilken studiestöd beviljas. För den som beviljats studiestöd kvarstår rätten till studiestöd under det följande läsåret oavsett om personen gjort ett uppehåll i studierna.

2 §

Definitioner

Med den som är stadigvarande bosatt på Åland avses en person som har haft sin hemkommun på Åland i annat syfte än studier, under minst sex månader i följd under de tolv månader som föregår första månaden för vilken studiestöd beviljas. Den stadigvarande bosättningen ändras inte för den som bor på annan ort huvudsakligen på grund av studier och som lyfter studiestöd enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2024.

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister